

Краят на митовете

Фантастична история в шестнадесет сцени

Иронична проза от 1959–1960 г. Първа част от написаните от Цветан Стоянов две сцени за „залеза на античните богове при социализма“, където на „олимпийците“ се налага да бъдат приобщени със сила в трудово-производителна кооперация (ТПК). Алюзия за съдбата на „чуждите хора“ при „народната власт“, предхождаща есето „Орфей. Бълнуване с митология“(1963). Машинопис от архива на Цветан Стоянов, собственост на ©Тони Николов. Публикува се за първи път.

Встъпителната, която играе ролята на пролог и е много спокойна, затова не се брои

Годината е хиляда деветстотин шестдесет и някоя. Времето – август, преди плагне. Юпитер върви по пътеката и изведнъж забелязва трима души, които излизат пред него и му заграждат пътя.

– Аз съм от управата – казва единият, – и желая да говоря с вас. Ще бъдете ли любезни да ме последвате?

– С удоволствие, казва Юпитер, – само че моите близки ще ме потърсят и ще се тревожат за мен. Ако би било възможно да ги уведомя?

– Касае се за няколко часа – казва човекът от управата. – Но аз, разбира се, съвсем не искам да ви създавам безпокойства, затова уведомяте вашите близки, а ние ще ви почакаме.

– Много ви благодаря – казва Юпитер. – Аз няма да се бавя.

Когато се връща, той ги намира на същото място.

– Ако е готово, да вървим – казва човекът от управата.

– Да вървим, да вървим – казва Юпитер.

Четиримата тръгват и стигат до коларски път. Насред пътя е спрял джип.

– Заповядайте в колата – казва човекът от управата.

– Не бихме ли могли да поговорим и тук – пита Юпитер.

– Ще слезем само до пункта – казва човекът от управата. – Там е по-удобно и никои няма да ни пречи. После ще ви говедем обратно.

– Никога не съм се казвал на гъжип и усещам някакво странно възмущение – отговаря Юпитер, – но щом смятате, че долу е по-удобно и щом е само до пункта, добре!

Колата върви през гората и най-сетне спира пред груба, гървена барака. Човекът от управата предлага на Юпитер да влязат. Другите гъвама остават вън. В бараката е полутъмно, има гървена маса и столове. Човекът от управата вади кутия с цигари и я поднася към Юпитер.

– Пушите ли? – пита той.

– О, не, благодаря! – казва Юпитер. – До нас още не са стигнали пороците на цивилизацията.

– Ето на, за това ви забивдам – казва човекът от управата. – Колко пъти съм се мъчил и не мога да се откажа.

– Толкова ли трудно? – пита Юпитер. – Сигурно вреди на здравето?

– Много – отвърща човекът от управата. – Вечер като си лягам, се разкъсвам от кашлица. Загъхвам се лесно. Но не мога да се откажа.

– Защо не опитате постепенно? – казва Юпитер.

Човекът от управата избягва въпроса. Изглежда, че темата с преставането вече не го занимава.

– Да знаете какви трудности ни създадохте в началото – казва той.

– Ние? – учудва се Юпитер. – Какво говорите?

– Да, именно вие – отвърща човекът от управата. – Когато ви открихме, просто не можехме да проучим откъде сте и що сте. Не подлежите на класификация. Най-напред си мислехме, че сте диверсантски център, който разпраца врагове по цялата страна. Егва по-късно, след внимателно проучване, разбрахме, че нямата опасни намерения и сте хора, като нас самите, само че живеете по-усамотено.

– Възщност ние сме божества – отбелязва Юпитер. – Много, много стари божества.

– Е, да – казва човекът от управата. – За това ние сме чели още в „Илиадата“. Знаем и за гревния Антей, и за Прокрустовото

ложе и така нататък. Само че ние имаме теория по тези въпроси и за нас гумата божество е неприемлива. Ще трябва да я заменим с нещо друго. Останки от митологическата ера или нещо подобно.

– Това не звучи твърде ласкателно – казва Юпитер. – Ще трябва да се съгласите, че никому не е приятно да го наричат останка. А освен това то е дълго и мъчно за запомняне.

– Вярно, че е дълго – съгласява се човекът от управата. Нищо, това не е толкова важно. Аз искам да поговорим сега за нещо друго.

– Слушам ви с много голямо внимание – казва Юпитер.

– Благодаря – отвърща човекът от управата. – Нека да почнем с това че така или иначе за вашето съществуване се разбира и не можете повече да живеете в пълна скритност. Едно взаимно опознаване помежду ни ще бъде неизбежно. Вие ще трябва да се свържете с нас, а и ние с удоволствие ще ви приемем в нашето общество като негови пълноправни членове.

– Много мило – отвърща Юпитер.

– Така – казва човекът от управата. – Дотук сме съгласни. Сега, преди да прогължа по-нататък, искам да ви задам един въпрос. Знаете ли какво е гържавен народостопански план?

– Моля ви се, за какви ни смятате? – отвърща Юпитер. – Ние имаме гори и радио горе на върха. Уверявам ви, че през последните години всички най-внимателно сме следили успехите на вашето строителство.

– Много добре – отбелязва човекът от управата. Щом знаете какво е гържавен план, аз трябва да ви кажа тогава, че съгласно гържавния план цялата тази местност ще бъде обхваната от крупни строежи. Котловината под нас ще стане язовир, начало на водносилов път; по северозападния склон са открити находища на цветни метали.

Юпитер мълчи.

– Да – прогължава човекът от управата. – При тези обстоятелства, вие разбирате, че досегашният ви начин на живот ще трябва да се промени. Не тълкувайте гумите ми погрешно, ние не изпитваме неприязън към вас. Но съгласете се, че занаятчийският престой на върха ще бъде затруднен. Като оставим всичко друго настрана, няма да можете да си намирате, както досега, средства за препитание.

– Добре, тогава какво мислите да правите? – пита Юпитер.

– На този въпрос трябва да отговорим гвамата. Затова сме се събрали сега да обсъдим приятелски положението. Ако се приобщите към нашето общество, то значи, че винаги ще имате неговата подкрепа...

– Аз трябва наистина да ви благодаря – казва Юпитер.

– Но от друга страна – продължава човекът от управата – и вие трябва да бъдете полезни според силите и способностите си. У нас няма място за лентяйство, за излежаване, за откъсване от общия трудов подем.

– Разбирам това – казва Юпитер.

– Тогава какво мислите да правите?

– Знаете ли, отвръща Юпитер – в момента не съм в състояние да дам отговор. Всичко това е много интересно за нас, но така внезапно ми го съобщавате. Ще трябва да го споделя с близките си. Аз винаги съм се съветвал с тях по важни въпроси. Още повече сега. Слег това бихме могли да поговорим отново.

– Разбира се, разбира се – казва човекът от управата. – На тази среща аз исках само да се запознаем и да обменим гледнища. Ние ще имаме и други такива срещи. Все пак сроковете са кратки и не разполагаме с много време. Какво ще кажете, например, за утре?

– За утре ли – пита Юпитер. Не е ли скоро?

– Не, не е, – казва човекът от управата. – Побеседвайте с вашите близки, а утре аз ще се кача там горе при вас и ще продължим нашия разговор.

– Много ще ми бъде приятно – казва Юпитер.

– И на мене също – отвръща човекът от управата. – Изобщо аз се радвам, че се запознахме.

– О, вярвайте, радостта е взаимна – казва Юпитер.

Те си стискат ръцете, излизат, сядат в гжипа и се връщат на същото място, откъдето тръгнаха. Юпитер слиза, гжипът се обръща, потегля в обратна посока. Юпитер остава сам. Слънцето отдавна се е скрило. Той тръгва нагоре по пътеката и докато върви, става съвсем тъмно. Когато просветва отново, това е вече заранта на гругия ден. На голямата поляна под върха Юпитер е събрал семейството си. Той е разказал за срещата от миналия ден и за разговора с човека от управата.

– И тъй, започва Юпитер, – с нашето спокойствие е свършено. От нас се иска отговор и за жалост ние нямаме вече някогашната си мощ, за да отговорим, както погостава. Според мен ние сме принудени да отстъпим и да се приобщим, засега поне, докато чакаме нещо по-добро.

Другите се размъргват и заговорват почти едновременно.

– Откога го чакаме – казва Веста. Нали от чакане ни сполетя тази участ!

– Защото сте страхливци – казва Марс. – Стояхте като мумии, за да ви се качат на главата!

– Смешна храброст – казва Аполон. – Бих искал да я видя в действие, не на глуми!

– Защо се карате? – пита Диана. – Нима не виждате колко безсмислено е това?

– И сега излиза, че ще трябва да работим, така ли? – казва Венера.

– Да, за такива като тебе ще е трудничко – отвръща Вулкан.

– Не мога да си представя, че светът се е променил толкова – казва Юнона.

– С тези овехтели мозъци много има да теглите – намесва се Меркурий.

– И какво именно ни предлагаш? – пита Минерва.

– Там е работата, че нищо не мога да ви предложа – отвръща Юпитер. – Просто ви съобщавам, за да обсъдим положението. Човекът от управата ще го днес и ще постави въпроса ребром. И ние трябва да отговорим.

Всички мълчат, гледат мрачно пред себе си.

– Аз не бих казал, че животът ни досега е бил невероятно щастлив – заявява Аполон, но все пак ние бяхме свикнали с него. От векове лежим на таз трева, броим шишарките по клоните на елите, гоним с очи облаците. Никой не знае по-добре от нас вировеите, където скача пъстървата и местата, по които растат дивите ягоди. Никой не може да усети по-тънко вкуса на дивеча, изпечен върху огън от борови клони. Никой най-сетне не е осъществявал с такова съвършенство пълното потапяне в нищоправенето, отрицанието на проявата, великото „фарниенте“, чийто идеал си е поставял всеки издигнат дух. По цялата планина няма по-хубаво място, нито по-подходящи

същества за негови обитатели. И сега ние трябва да изгубим всичко това.

– И където сме живели като царе – казва Марс – да строим социализъм.

– Толкова ли е лошо да се погчиним на управата? – пита Диана.

– Ще видиш – казва Марс – много скоро ще видиш.

– Ще разбереш – намесва се Веста, че на този свят има и други работи, не само гоненици и пътеките!

– Чувала ли си какво е труг? – пита Меркурий. Сега не само ще чуеш, но и ще усетиш какво е труг! И то в най-лошата му форма: обществено-организираната!

– Да не представяме нещата по-черни, отколкото са – заявява Вулкан. – Тругът не е чак толкова страшен, той е въпрос на навик.

– Така ли – казва Венера. – Благодаря за такава утеха!

– Има си хора за всичко – намесва се Меркурий – Някои, нагарадени от природата с груба сила и малко мозък, могат да стоят цял ден в ковачницата си!

– Тяхното битие се изчерпва с мускулатурата им – заявява Аполон. – Но има и други, които, израснали сред широтата на гуховното, които няма да се примирят с такава участ!

– Ако наричаш твоята ленивост гуховност, аз предпочитам да остана простак и невежа, – казва Вулкан.

– Излишно е да спорите – казва Юпитер. – Въпросът не е дали тругът е приемлив или не, въпросът е, че пред нас стои една необходимост, с която не можем да се борим. Ако нещо заслужава обсъждане, то е как да приемем тази необходимост с присъщото ни достойнство, без да търпим ненужни страдания и жертви. Ние трябва да бъдем верни на нашата същност и да се въоръжим с търпение и вътрешна хармония...

– Глупости – намесва се Марс. – Нас ни опират ножа в гърлото, той ми говори за вътрешна хармония! Ах, как можахме да се натопим така! Кое говедо ни докара тук, в тази пейзажна страна, та така глупаво да ни хванат в капана!

– Как смееш да говориш с такъв тон? – заявява Юпитер.

– Лошото е, че Марс е прав – отвръща Меркурий.

– Наустина, защо напуснахме хубавата Елада? – казва Юнона.

– Това беше глупост над глупостите – заявява Веста. – Нека сега плащам чужди грехове!

– Аха, значи мене обвинявате – казва Юпитер. – Добре, аз не се боя да поема отговорността. Аз винаги съм поемал отговорност, защото такава е съдбата ми. Но жалко и мръсно е, че тъкмо в този тежък миг вие се опитвате да струпате върху мен цялата вина. Навремето, ако си спомняте, всички бяхте във възторг от това място. То беше пълно с гивеч, риба, плодове, красота и тогава, преди още да се разбере, че в този живот има и опасности, и беди, и социализъм, никой не ме питаше защо сме дошли в именно тази страна, а не в друга.

Веста и Марс сумтят.

– Уви, така беше, казва Аполон. – Трябва да признаем, че мястото тогава изглеждаше спокойно и приятно, имаше предимства и ние наистина се увлякохме по него. Заслепението беше общо. То не пощади и Марс, който сега иска да се изкара жертва на чужда грешка. Но всъщност, ако помислим, ще видим колко несполучлив е бил нашият избор! Едва сега съзирам, че дори от чисто естетическа гледна точка тази планина крие някои недостатъци, които преди не сме забелязвали. Има в нея нещо примитивно, нещо дълбоко вулгарно, една грозна и гразнеща могъщественост, едно обилие на контури и натрупване на вещество, съвсем чужди на нашето усещане. Тя се връзва в стилно единство с народа, който обитава околността и който сега е носител на нависналата над нас опасност. Може би, ако навремето бяхме проявили повече вкус и се бяхме спуснали по на юг, щяхме да избегнем всякакъв гопир със социализма!

– Да, ако бяхме слезли по на юг – включва се Юнона, – сега щяхме да бъдем в милата Елада!

– При маслинените горички – гопълва Диана.

– Може би вие, но не и аз – казва Венера. – На мене лично маслинените горички ми стоят гемодирано. Целият този полуостров ми е станал дълбоко противен. Щом е дошло такова време, ще трябва да общуваме с хората, но бих предпочела да извърша това общуване колкото се може по на запад. Бих предпочела да ида в Ривиерата, отколкото след маслинените горички.

– Ако беше от другата страна на границата – казва Юпитер, – можеше да отидеш и в Маями. Но за съжаление ти си

тук, на върха, и ние нямаме време за губене, защото трябва да решим нещо. А досега аз не чух от никого нищо смислено.

– Няма и да чуеш – отвърща Минерва. – Вие винаги сте били такива, когато е имало опасност сте се нахвърляли егип върху друг, хленчели сте, правили сте всичко, но не и това, което би трябвало да ви подсказва разумът. И сега сте същите! Щяхте да бъдете много много тъжна гледка, ако не бяхте толкова жалки! Впрочем искам да ви обърна вниманието върху онази там черна точка, която пълзи по склона и постепенно се увеличава. Ако не ме лъже зрението, това е оня, в чиято чест е днешното ни събиране!

Всички поглеждат нататък. Наистина някакво същество се приближава към върха. Малко след това то се открива в цял ръст.

– Да това е той – казва Юпитер. И ние не сме решили нищо! Кажете какво ще правим сега? Защо млъкнахте? Кажете, какво ще говорим на човека?

– Не се вълнувай толкова – отвърща Минерва. – Като гойде, ще прогължим обсъждането заедно. Така гори ще е по-лесно за нас, защото той сигурно ще направи някои предложения. Тъкмо ще се ориентираме по-добре.

– Само, моля ви се, бъдете внимателни – казва Юпитер. – Това са сериозни хора не се шегуват, вие знаете. Няма защо да показвате какви са истинските ви чувства към тях. Нужен е такт, в края на краищата ние представлявам елита на една цивилизация!

– Ах, като го причакам в храстите – заканва се Марс. – Само орлите ще му намерят мършата.

– Нали? – казва Минерва. И утре да пристигнат гва батальона и след пет минути нищо да не остане от нас. Не е онова време, когато с една мълния баща ни унищожаваше цяла армия!

– Ех, мила, не ми припомняй – казва Юпитер. – Да имах старата си сила, друга песен щях да запя! Но светът се промени и аз ви моля да се отнасяте към нещата реалистично. Охо, човекът е вече съвсем близо. Стойте спокойно и разговаряйте, като че нищо не е било!

Човекът от управата се озовава на поляната. Той вади кърпа, за да си избърше потта, усмихва се и няколко минути стои, без да продума. Юпитер става да го посрещне. Двамата се здрависват.

– Добър ген, гругари – казва човекът.

– Добър ген – отговарят останалите.

Човекът от управата сяда и се усмихва още веднъж.

Юпитер му представя присъстващите.

– Значи това сте вие – отбелязва човекът от управата. – Е, добре, между вашия и нашия свят се установи връзка и това по моему е много хубаво. Трябва да ви кажа, че долу ние госта се интересуваме от вашето малко общество. Другарят Юпитер сигурно ви е съобщил в какво се състои работата.

– Да, съобщи ни – отвърща Веста. И това, по нашему, не е чак толкова хубаво.

– Неприятното е, че ние и до този момент се съвещавахме – казва Юпитер – и не сме стигнали до окончателно решение. Аз, да ви призная, ви очаквах по-късно.

– О, нищо, нищо – казва човекът от управата. – Собствено казано, няма никаква пречка да обсъдим съвместно някои неща, пък каквото искате си кажете помежду си, пак ще имате възможност да го сторите. Не сме се събрали тук на официална конференция, а просто, за да закрепим новото приятелство.

– Приятелство, което започва с ултиматум – казва Марс.

– Напразно се озлобявате, отвърща човекът от управата. – Ние не сме ви давали ултиматум и въпреки че нас често ни клеветят, насилието е последното средство, което употребяваме. Аз съм убеден, че с вас никога няма да стигнем готам.

– Разбира се, казва Юпитер.

– И все пак вие ни гоните от земята, с която ни свързвам толкова хубави спомени – заявява Юнона.

– Другарко, казва човекът от управата, не сме се разбрали. Никой не ви гони. Дори и нашето желание е да останете и да ни помогнете. Но при положение, че не се съгласите на това, за вас самите ще бъде много трудно. Всички тези площи ще бъдат заети от строителни обекти. Вие просто ще останете ограничени на самия връх и няма да има от какво да живеете.

– А не ви ли смуцава обстоятелството – казва Меркурий – че всички тези площи, както ги наричате, от векове са били в наше разпореждане и наша собственост? И че сега вие сте дошли с вашите планове за строежи, без дори да ни питате дали даваме съгласието си?

– Ние строим социализъм – казва човекът от управата. И ние отменихме много стари права на собственост. У нас има госта хора, които преди бяха собственици, а сега вече не са.

– Да, но не експлоатираме никого – отвръща Аполон. – Ние просто си живеем тук и взимаме онова, което природата ни дава. Ние не сме измъчвали, не сме наскърбявали. Напротив, стремили сме се да сеем топлина и изящество, където и да сме били.

– И аз наистина не мога да разбера, казва Диана, как вие, които угвате в името на най-чистите човешки идеали, за да дадете хляб на гладните, да изтриете сълзите на разплаканите, вие, които служите на справедливостта и раздавате справедливост, можете да бъдете така безсърдечни и да ни искате да ни отнемем местата, където сме живели от незапомнени времена!

Човекът от управата понечва да отговори остро, но вижда, че Диана е готова да се разплаче, замълчава и пали цигара.

– Аз ви разбирам добре, казва той. – Вие сте свикнали с това място и този начин на живот. Всеки би искал да живее така, сред красивата природа и да няма никакви грижи. Но вие трябва да помислите и за хилядите, милиони хора, които госкоро тънеха голу в глад и нужда. Нима може да има съмнение кое е по-ценно и кое трябва да се предпочете: празното спокойствие на десет души или благоденствието на цял народ? А знаете ли какво ще стане по тези места? Новият човешки труг ще ги преобрази така, както никога никога не си е представял. Егри и смели мъже ще се заровят в самите негра на планината, ще я прошарят отвътре с коригори и шахти и ще извлекат на повърхността скъпите ценни камъни, за да ги поемат после вагонетките, за да полетят между вековните борове, чак до големите пещи в равнината, където денем и нощем извират потоци метал. А ония безкрайни гори, които слизат на юг? Там има места, където никога не е стъпвал. Когато буря събори гърветата, те изгниват, докато се разпадат на червеникав прах. Сега нататък ще минат широки, настлани пътища, ще свържат хората с гората и по тях ще тръгнат елите, а в елите има всичко: и кофражи за постройките, и книги, и библиотеки за книгите, и телеграфни стълбове, и траверси, корабни мачти. А онази хубава трева – висока и мека като килим? Нима трябва да стои така и само сърните да я газят? Тя може да изхрани хиляди стага и ще ги изхранва. Тук ще се развият планински

стопанства, които ще дават мляко и вълна на целия район. От единия край на билото до гругия ще пеят хлопатарите и красиви, охранени животни ще скубят сочните стръкове. А отсреща, където е най-тясното място в клисурата? Там ще се издигне язовирната стена и ще презради котловината. Когато напролет снеговете се разтопят, върховете ще оглеждат челата си в огромното сребърно езеро. Малко по-голу при ВЕЦ-а водата ще пада с гръм и ще се превръща в светлина и сила, край брега ще накачат хотели и почивни домове и екскурзианти от цял свят ще идват тук, за да се възхитят от прелестите на нашето отечество. Привечер над вълните ще се гонят белите платна на ветроходите, заран ловки рибари ще излизат с песен на работа, сигурни в добрия си улов. А от гругата страна на езерото на най-тихото и закътано място ще бъде пионерският лагер и хиляга и петстотин деца ще лагеруват там всяка година, ще изпълват планината в весел глъч, ще тичат по поляните и ще се връщат от малинаците с нечервена уста. Да, всичко това ще стане, и то много скоро! Каква човешка радост се крие в този забравен досега край, радост, която чака да бъде открита и заслужена!

Диана не казва нищо. Човекът от управата възбудено гледа събеседниците си. Аполон се навежда до Минерва и шепне.

– Колко безвкусно е цялото това описание – казва той. И все пак прави впечатление. Забеляза ли, че докато говореше, приличаше на човек, облаган от демон. Страшен фанатик! Срещу такъв е безсмислен всеки диалог. Виж как се смълчаха всички!

– Да, щастие то на хилядите е нещо съблочно – казва Юпитер. – Лично аз често мисля за него и то е на сърцето ми. Но трябва да си признае, че все пак мислейки за него, аз отправям по някоя мисъл и за себе си; какво да се прави, така са настроени всички живи същества и противното би било неестествено. Та в моя миг, когато всички ние сме още очаровани от тази поетична картина, която нашият гост така релефно нарисова пред нас, аз бих искал да му задам въпроса: след всичко това каква ще бъде нашата съдба?

– Никаква! – отвръща Юнона. – Не виждаш ли, че сред тия язовири и вагонетки ние ще останем излишни? Просто ще бъдем пожертвани за щастие то на хилядите!

– Курбан за социализма – казва Веста.

– Защо говорите така? – пита човекът от управата. – Положението не е толкова трагично. Нека да повтора, никой не иска да ви унищожи, напротив ние ще ви помогнем. Аз ви казах, ако искате, останете и тук, но нямам представа как ще живеете в бъдеще. Затова най-добре за вас ще бъде да се включите в някаква смислена дейност. Трудът ще ви направи нови хора.

– Не бива да смятате – заявява Венера, – че ние ще се приравним към обикновените черноработници. Може би не вие и извечно, но ние сме носители на старинна и ненадмината досега култура.

– Ние знаем това – казва човекът от управата – и уважаваме вашата култура. Не мислете, че ние пренебрегваме културата. Нашият стремеж е да вземем всичко ценно, което народите са създали през вековете. Нямаме представа какви грижи полагаме за истинския културен разцвет.

– Може би наистина полагате грижи и това ви прави чест – казва Аполон, – но все пак ми се струва, че вашето отношение към културата си остава, ако бих могъл да се изразя така, малко *екзотерическо*.

– Не разбирам тази гума – отвърща човекът от управата.

– Хм, това всъщност е един по-специален термин – обяснява Аполон. Как да ви го обясни? Моята мисъл е, че човек би могъл да бъде много ласкав към един предмет и въпреки това, по цялото си местоположение да стои извън него. Тогава неговата ласка ще обгърне само повърхността на предмета, а това, което е вътре, сърцевината, ще се запази недокосната.

– Не зная какво искате да кажете с вън и вътре – казва човекът от управата, – но ви уверявам, че всички ние с цялото си сърце обичаме културата и желаем тя да служи на всеки едни.

– Ето, виждате ли – отбелязва Аполон. – Вие казвате „да служи на всеки един“. А културата служи само на себе си, тя е вътре в себе си и...

– Извинете, намесва се Минерва, – тази тема е твърде интересна, но в момента нас ни занимават други, по-практически проблеми и редното е да се върнем към тях. Моля ви да простите моя брат, който има слабост към интелектуални разговори. При друг случай вярвам, че ще ви бъде приятно да поговорите с него. Нашият въпрос, другарю, беше: каква би могла да бъде според вас съдбата ни занаят?

– Да, казва човекът от управата. Аз...

– Един момент – продължава Минерва. Още не съм свършила. Всичко това, което ни казахте, ние го приемаме, защото не можем да не го приемем. Вие си имате своите основания и своите цели, и сте по-силни и по-многобройни, така че дори и по тази причина вашата логика е по-вярна от нашата. Аз няма да говоря тук за чувства, които изпитваме в момента; в тях има безспорно и скръб, и обиди, и разгразнение, вие ги виждате и би било глупаво да ги крием. Всеки от нас в дълбочината на сърцето си би предпочел да живее, както досега, далеч от вашия свят, но съвсем ясно е, че това е невъзможно. Поради необходимост ние идваме с вас и се съгласяваме на вашите условия. Дали ще станем занапред искрени привърженици на вашата кауза или не, е въпрос интересен, но той ще се реши много по-късно и да говорим сега за него би било безплодно или лицемерно. Ако станем, толкова по-добре и за нас, и за вас. Ако не станем, толкова по-зле за нас. Но така или иначе основното е, че ние изведнъж се озоваваме в една действителност, която ни е малко позната и в която сме твърде безпомощни. Вие бихте могли да ни изгоните от тук, без да помислите въобще какво ще стане с нас по-нататък, но по-човешко и по-полезно и за двете страни би било да ни помогнете, да ни ориентирате и дори да се погрижите за настаняването ни при новите условия за живот. Като представител на могъща и авторитетна инстанция вие сте в състояние да направите това и ние ви молим да го направите. Бих желала накрая все пак да ви припомня, че ние можем да бъдем в услуга на вашето общество по различни начини, не само като носители на голяма физическа сила. Мнозина от нас са били покровители на занаяти и изкуства в миналото и владеят общите им положения. Други са се отдавали на някои професии, за да убият времето. Трети притежават несъмнени дарования. С известна квалификация и опознаване на новите технически постижения ние бихме могли да намерим своето място сред хората.

– Това се казва разумен разговор – заявява човекът от управата. – С вас, гругарко, е удоволствие да се беседва. Ето какво мога да кажа. Разбира се, с уреждането на вашия въпрос ще се занимае цялата управа, но аз обещавам да докладвам вашия случай в най-благоприятна светлина и отсега мога да ви уверя, че

гладни и бездомни няма да останете. При нас никои не е останал гладен и бездомен. Впрочем, игвайки насам аз имах предвид няколко варианта, при положение, че гържите да останете тук, на това място.

– Разбира се, че гържим – казва Юнона – всички мило и свято ни свързва с нашия връх.

– В случай, че непременно искате да останете, бих ви препоръчал да оформите отделна група и да се включите в някой от строежите: било язовирната стена, било почивните домове. Това ще ви помогне да навлезете вгуха на нашето ново трудово ежедневие.

– Не би било подходящ за нас да носим тухли и да бъркаме бетон – казва Меркурий. – И това оставаше: да станем общи работници.

– Защо не отидете при горските работници? Секаческите бригади скоро ще тръгнат към гората.

– О, не бих могла да изгържа този ужас – казва Диана. – Да слушам как се сгромолясват елите и катеричките бягат ужасени от връх на връх. Има ли по-жестоко нещо от унищожаването на едно гърво?

– В такъв случай остава да постъпите в гържавното земеделско стопанство – казва човекът от управата. То ще наема постоянно нови работници, които да се грижат за добитъка.

– Каква прелест! – намесва се Веста. Чуваш ли, братко, ние с теб ще станем говедари.

– Както е тръгнало, можем и говеда да станем – отвръща Марс.

– Мисля, че сме се събрали да говорим сериозно – заявява човекът от управата. – Подигравките са неуместни.

– Моля ви, не им обръщайте внимание – казва Юпитер. – Те си приказват своеобразно, без да отдават особено значение на думите си. Работата е там, че всички тия предложения, колкото и да ги разглеждам обективно, ми се струват неприемливи. Ти, Минерва, какво мислиш?

– На същото мнение съм – отговаря тя. – Излиза, че единствените възможности, които ни се предлагат, са четирите най-черни и най-неблагодарни вида труд: строеж, мина, гърводобив и селска работа. Много тежки условия ни поставяте, гругарю от управата.

– Щом искате да останете тук – казва той – не виждам грюга възможност.

– А ако не останем? – пита Минерва. – Ако се заселим долу, в града?

– Това е съвсем грюго – казва човекът от управата. – Там има много по-широко поле за дейност.

– Аз не искам да ходя в града – казва Диана.

– Никой не те пита какво искаш – отвръща Юпитер. – Най-малко сега е време за капризи.

– Защо се караш на гетето? – пита Юнона. – Кое сърце би издържало да се раздели с тия скъпи места?

– И аз не искам да мърдам оттук – казва Веста.

– Щом е така – отсича Юпитер, – вървете да бъркате бетон или да храните говедата.

– Това няма да стане – казва Веста.

– Е, щом и това няма да стане, и щом не искате да отидем в града – продължава Юпитер, – нека тогава легнем тук и да умрем от глад!

– По-добре да легнем тук и да умрем от глад – заявява Веста – отколкото да позволим на варварите да се гаврят с нас!

– Не говорите разумно – казва човекът от управата.

– Не говоря на вас изобщо – отвръща Веста.

– Защо не оставите настрана емоциите – предлага Минерва. – Не за пръв път сменяме жилището си. Диана няма защо да хленчи. Всеки обича красотата, всеки има спомени, всеки се привързва към дома си, но разберете най-после, че след две седмици тук ще загърмят багерите, планината ще гъмжи от работници, да не говорим за стагата, които ще стигат чак до горе. Какво ще остане тогава от хубавия ни дом? Ние няма да го запазим. Няма да получим и добра работа. Не е ли по-смислено тогава да отидем в града?

– Най-важното е да разберем – казва Юпитер – какво точно ни се предлага там?

– В града има всичко – гаявява човекът от управата – и всеки може да намери занимание според способностите и влеченията си.

– Ние бихме искали обаче да не се делим – отбелязва Юпитер, – и макар да имаме различни способности и влечения, винаги да бъдем заедно.

– Това ще е по-трудно – казва човекът от управата. – Трябва да се намери такава форма на работа, която да обхване цялото семейство.

– Не би ли могло да се учреди един музей? – пита Аполон, – един голям музей-дворец на античната култура? Там ще има часове за посещение и хората ще идват да ни видят и да поговорят с нас. Ние ще изнасяме сказки, придружени от светлинни картини, ще уреждаме рецитали и постановки в гревногръцки стил, ще се грижим за статуите, вазите и монетите. В парка би могло да се построи малък стадион за атлетически състезания, а също така и философски алеи, по които посетителите ще се разхождат и ще коментират текстове от Парменид или Платон. Могат да се организират гегаловски, архимеговски, евклидовски, гемостеновски и ескулаповски кръжеци, широкоекранно кино-палестра, мощно ревю на грациите, парисовски конкурс по красота и много още неща. Всичко това би било едно гостойно занимание за нас – което би ни дало и вътрешно удовлетворение, и би донесло неоценима полза на цялото общество.

– Предложението е интересно – заявява човекът от управата, но за съжаление построяването на такъв музей е въпрос на капитално строителство, а нашето капитално строителство се запланува с пет години напред. Управата би могла да се занимае с един такъв проект, но резултат не може да се очаква преди приемането на следващия петгодишен план, а вашият въпрос е належащ и не търпи отлагане.

Нека си изясним първо какво собствено умеете да вършите. Ще ме простите, че ви питам така направо, но без това няма да стигнем доникъде. Да почнем по ред. Вие гругарю Меркурий?

– Някога бях куриер – казва Меркурий. – Мисля, че ще се справя с всякакъв вид търговия и транспорт.

– Това е добре – отбелязва човекът от управата. Вас ще уредим лесно, но това за съжаление не ползва другите. Тук има хора, които едва ли ще работят сполучливо в тази област. Вие, гругарю Аполон?

– Аз имам слабост към изкуствата – отбелязва Аполон. Понякога се отдавам на литература. Разбирам малко и от метафизика.

– С изключение на метафизиката, която не можем да приемем, и за вас важи същото – казва човекът. – Вие ще направите,

но какво ще правят останалите, които нямат вашите способности? Вие, гругарко Минерва?

– Точната мисъл е моята специалност – казва Минерва. – Интересувала съм се от науките. Но очевидно и моите качества не биха могли да бъдат база за една обща дейност, която да обхване всички ни.

– Съвсем вярно – казва човекът от управата. – Вие, гругарю Марс?

– Аз се занимавам с войни, заявява Марс. – Зная добре да се бия. Но за ваше сведение аз се бия само за ония, които са ми симпатични.

– Лошо – казва човекът от управата. – Ние сме против войните. А пък изглежда, че и не сме ви симпатични. Вие, гругарко Венера?

– Мислех, че съм достатъчно известна – казва Венера. – Аз съм будила и раздавала любов сред хората. Това е моето призвание.

– Любовта е нещо хубаво – отбелязва човекът от управата. – Но тя е неугодна като постоянна професия. Вие, гругарко Диана?

– Страхувам се, че не умея почти нищо – признава Диана. – Събирала съм шишарки и кори от бор. Понякога съм ходила на лов. Това е всичко.

– Ловът у нас е спорт, а не занаят – обяснява човекът от управата. – Но нищо, вие сте млада, ще усвоите някакво по-практично поприще. Вие, гругарю Вулкан?

– Аз мога всичко – казва Вулкан. – Трудът е запълвал винаги живота ми, така че ще върша, каквото се наложи и ще го върша добре. За мен не се грижете.

– Хубави гуми – заявява човекът от управата. Ако бяха всички като вас, досега щяхме да се разберем. Вие, гругарко Веста?

– Първо, аз не съм гругарка – отвърща Веста. Аз съм по-възрастна от вас и не приемам това обращение. И, второ, колкото го въпроса ви, едва ли ще ви удовлетвори. Стремляла съм се да бгя над домашното огнище и чистите, неопетнени желания. Това са сигурно неща, които не влизат във вашия петгодишен план.

– От вас би изляла добра възпитателка – отбелязва човекът от управата. – Само че имате много преграздъгъци против нашия строй. Не бива така. Вие, гругарко Юнона?-

– Аз съм била досега предимно гوماкиня – пояснява Юнона. – Семейните грижи са ми отнемали доста време и не съм имала възможност да се занимавам с друго.

– Жалко наистина – казва човекът от управата. – Ние сега се мъчим да освободим гوماкинята от вековното робство на кухнята. Да видите какви нови хоризонти ще се разкрият пред очите ви. И най-сетне, вие, гругарю Юпитер?

– Аз съм ръководител – казва Юпитер. – Винаги досега съм бил ръководител.

– Трудна и достойна професия – отбелязва човекът от управата. – Винаги съм уважавал ръководителите. Не се съмнявам, че и за в бъдеще ще ръководите със същото умение новия колектив, който ще образуваме от вашето семейство. А освен с ръководство не сте ли се занимавали с нещо друго, с някакъв определен вид дейност?

– Често съм си играл да правя изкуствени светкавици – отговаря Юпитер. – Мълнии, гърмежи, вобщо всякакъв рог необичайни шумове и светлини.

– Мълнии и гърмежи ли? – замисля се човекът от управата. – Чакайте малко, сецам се за нещо! Дявол да го вземе, най-сетне открихме!

– Но това е празна работа! – отбелязва Юпитер.

– Напротив! – тържествува човекът от управата. Напротив, тъкмо с тия гуми вие ми дадохте най-сполучливата идея за вашето бъдеще. Как не се сетих по-рано?

– Но за какво става дума? – пита Юпитер.

– Като споменахте мълнии и гърмежи – казва човекът от управата – се сетих, че ние искаме да развием тази година една нова трудово-производителна кооперация в този бранш. Една кооперация която произвежда фойерверки, ракети, бенгалски огньовете, изобщо реквизит за големи празнични илюминации. Е, добре, вие сте гостатъчно на брой, имате опит в това отношение. Не сте ли тъкмо онези, които ще свършат тази работа?

– Това е по-добре от багерите – казва Минерва.

– Да! – продължава човекът от управата. – Така ще стане. Вие ще напуснете този връх. Ще слезете голу, в града, ние ще ви настаним, ще ви намерим жилища. Ще основем кооперацията. Ще ви дадем хубави работилници. Ще ви спуснем план. Другарят Юпитер ще стане гиректор. Работата не е тежка,

борави се с химически вещества, в закрито помещение, осем часа дневно. Трудът е добре запламен, стига да се изпълнява планът. Ще видите колко доболни ще останете. Това, струва ми се, е единственото разрешение на вашия проблем.

– Да, не изглежда толкова лошо – отбелязва Юпитер. – Само че не съм сигурен дали бих могъл да се справя...

– Хайде се – казва човекът от управата. – С вашата грългого-гушна практика вие ще се справите великолепно!

– Може би, може би – отговаря Юпитер. – Всъщност това изглежда гори добре!

– Не изпитвам особен ентузиазъм – заявява Веста. – Мен, ако питате, няма да мръгна оттук.

– Чувствам някакво безразличие – казва Диана. – Всичко вече ми е все едно!

– Ако останем членове на тази кооперация- пита Минерва – на това не означава, че не бихме могли да се отдадем на нещо друго?

– Не, разбира се, – казва човекът от управата. – Кооперацията обаче е нещо, което можете да започнете веднага. Всичко останало ще реши бъдещето

– Добре, мои приятели – казва Юпитер. – Щом е така, позволете да изразя мислите и чувствата на всички. Този връх ни е мил, но животът върви напред и ние трябва да се отнасяме към нещата реалистично. Нека бъде кооперацията!

– Слава богу! – казва човекът от управата. – По едно време бях почнал да се страхувам, че няма да постигнем съгласие!

– Виж го, как се усмихва! – процежда Марс. – Виж го как тържествува, мръсникът! Ах, спри ме, че ще му сплескам муцуната!

– По тихо, да не чуе – прошепва Веста. – Бъди търпелив, ще го йде ген и ние да се усмихваме!

– Бедната ми поляна! – изстенва Юнона.

Денят минава, мръква се. Човекът от управата си е отишъл. Всички са легнали. Минерва допъзлява до Аполон и го пита тихо:

– Спиш ли?

– Не – отговаря той. – Допускаш ли, че има някой да спи.

– Вулкан спи като новороден – му казва Минерва. – Юпитер също спи и хърка, както винаги. Диана плака известно време, но после задрямва. За другите не знам. Е, какво ще кажеш за цялата тази история?

– Нищо не мога да кажа – отвърща Аполон. – Много ми е болно. Струва ми се, че бързо и лесно се погведохме с тази кооперация. Бяхме толкова изплашени от първите предложения, че се хванахме за последното като угавници. Пък и не е само кооперацията, която ме смуцава. Имам чувството, че съм попаднал в огромна, нелогична, лепкава паяжина и колкото повече махам с ръце, толкова повече се заплитам. От друга страна – не знам гали си изпитвала нещо подобно – усещам някаква възбуда, някакво странно доволство от предчувствието за идващата болка. Ето, лошото ще гоиде, казвам си, и ти трябва да напрегнеш цялата с сила и да го посрещнеш като мъж!

– Не се измъчвай – казва Минерва. – Отначало ще е малко трудно, докато се организираме. Но аз съм събирала сведения за тяхното общество, има начини да се преживее добре и при тях. Ще ги напипаме полека-лека.

– Чувствам се безпомощен странник, който навлиза в непозната, кошмарна страна – признава Аполон. – Говорят ми на език, който не проумявам. Прег мен стават неща, които не мога да разбера. И най-лошото е, че не искам да ги разбера. Просто нямам вкус към такова разбиране.

– Да, това ви трови вас, всичките – отбелязва Минерва. – Вие вземате живота неподвижно и никога не се съобразявате с промените в него, а после извинявате тази си неспособност с вяроност към вкуса си. Но какво значи вкус? Вкусът е гнешното ядене, блюдото, което ти е погнесено в този момент. Ти трябва винаги да имаш апетит към гнешното ядене!

– Умна си ти! – казва Аполон. – Но аз съм устроен гругояче!

– Имаш щастие, че аз съм с теб и няма да те оставя да пропагнеш – казва Минерва. – Ти знаеш, че винаги сме били приятели и можеш да разчиташ на мен. Останалите са по-зле от нас. Те ще се справят много по-мъчно, ако въобще някога се оправят. Но ние гвамата имаме и ум, и въображение, и талант. Да обегиним силите си и да видим как ще се наредим. Да не смяташ, че ще останем в тази кооперация вечно? За нас кооперацията ще бде само временно зло, малък неприятен трамплин към истинското ни настаняване. Само трябва да следваш съветите ми безпрекословно. Не че слагам себе си наг теб, а просто, защото съм по-годна да се оправя при новите обстоятелства. Нали си съгласен?

– Напълно – казва Аполон. – Ще работим в кооперацията го някое време, после ще намерим хубави, спокойни места: културна работа, малко усилия, много свободно време, материална обезпеченост. И ще бъдем щастливи, нали Минерва?

– Да – отвръща Минерва. – Само трябва да следваш съветите ми.

Някаква сянка мръгва заг тях. Те се обръщат. Това е Меркурий.

– Извинете ме, че погслушвам разговора ви – казва той – но това ме интересува живо. Защо не вземете и мен във вашата коалиция?

– Не разбирам какво искаш да кажеш – отвръща Минерва.

– Вижте какво – казва Меркурий. – Зная, че не ме обичате, но нека бъдем практични. Ние сме единствените умни хора в това семейство. Другите нямат никаква представа за живота, те ще останат в тази кооперация, докато посинеят. Само ние тримата имаме мозък в черепите си. Да направим едно трио.

– Аз бих помагала на всеки от моето семейство – заявява Минерва. – Аз бих помогнала гори на теб, ако те видя в нужда. Но да действам заедно с теб нямам никакво желание.

– Защо? – пита Меркурий.

– Твоите начини на работа ме отвращават – отвръща Минерва.

– Не разбираш ли, че нямаме нищо общо? – казва Аполон. – Че нашите стилове не търпят съчетание? Не разбираш ли, че е нахално от твоя страна да се слагаш на една гъска с нас, ти, някакъв евтин безскрупулен хитрец, напълно лишен от гух, отличник по бакалска аритметика, фалшификатор на стотинки, лъв на гребните кражби, чиято единствена храброст е да лъже в кантара! Как можеш да имаш гързостта да ни предлагаш сътрудничеството си? Я се махай оттук!

– Нагути простаци! – отвръща Меркурий. – За вас е чест да работите заедно с мен и вие имате всички изгоди от това. Но аз ще мина отлично и без вас, уверявам ви!

– Много добре – казва Минерва. – И ние без теб!

– Ще видим кой пръв ще се нареди – заканва се Меркурий. – Аз се обзалагам, че преди вас ще изляза от кооперацията. И че ще бъда много по-добре от вас, ще имам пари, положение и всичко, докато вие още се гърчите от черна работа. Тогава ще гойдете

га пълзите прег мен и га ме молите за прошка, но аз ще ви се изсмея в лицето! Ще ви припомня кой е по-умният и кой има право га е нагменен!

– Още по-добре – казва Минерва. – А сега освободи терена!

– Вървете по дяволите – процежда Меркурий. – Те голу ще ви оправят всичките!

– Спи спокойно – казва Минерва. – И на теб няма га ти простят.

Меркурий си отива. Минерва остава при Аполон. Най-последно върхът утихва.

Превод: Клайв Левиев-Сойър